

# Kirkegårdenes redskaber og maskiner

Kirkegårdsinspektør Aage Fich

## V. Slaghammeren.

På mange områder må vi i fremtiden tilvænne os ændrede arbejdsformer, som gør det muligt at opnå større arbejdsydelse for mindre udgift.

Indførelse af nye, arbejdsbesparende maskiner vil altid møde hemninger, dels på grund af menneskenes konservative indstilling, dels ud fra en ubevidst ængstelse for det uprøvede og dels fra arbejdsorganisationer, som med eller uden grund frygter indgreb i opnåede for tjenstmuligheder for deres medlemmer.

Forbedrede maskiner vil dog trænge ind overalt. Der kan kun blive tale om en større eller mindre hastighed, hvormed det sker. De, der kommer først med anskaffelsen, løber naturligvis fare for at måtte betale lærepenge, og de tilbageholdende, der først skal se, hvordan det går, — ja, de kommer altid bagefter, også hvad arbejdsbesparelse angår.

Der er grund til at antage, at slaghammeren vil få betydelig udbredelse på kirkegårdene; nedenfor vil man se, hvortil den skal bruges, og i det følgende skal beskrives en elektrisk drevet slaghammer.

Redskabet kendes bedst fra vejarbejder, hvor det drevet af trykluft hamrer cementbaner op under et enerverende spektakkel. Der findes nu i handelen mindre typer, som er *meget lidt støjgivende*. Som eksempel kan nævnes Bosch-slaghammer, som kan tilsluttes lysnettet. Den har altså ingen eksplosionsstøj, og ledningerne kender vi jo fra hækklippemaskinen.

Lad det være sagt straks, at gummikablet bør være oprullet på en kabeltromle, og at stikpropperne i forlængelsesledninger skal være vandtætte. De almindelige stikpropper til indendørs brug er uanvendelige.

*Bosch*-slaghammerens motor, som er indkapslet i slaghammerens topstykke, kan drives ved 220 volt jævn- eller vekselstrøm fra lysnettet, den forbruger 850 watt i timen, har en slaghastighed af 930 pr. minut, slagstyrke 1,8 mkg og vejer 27 kg.

Tallene siger os altså, at den ikke er særlig tung at manøvrere, at den er billig i drift, og at den har en betydelig slagstyrke uden at gøre væsentlig støj.

Værktøjet består af kiler og spader (eller hamre!), som er plane, tilspidsede, buede eller vinkelbøjede. De indsættes med et enkelt greb i slaghammerens fodstykke, se figurerne pag 35.

Slaghammeren styres ved 2 gummibelagte håndtag ud fra topstykkets sider. Under det ene er anbragt en kontaktpind for tilslutning og afbrydelse af strømmen.

Hvad skal vi bruge en slaghammer til på en kirkegård? vil mange spørge. Jo, det vil gå med den, som det er gået med andre maskiner, at når man har dem, øjner man flere og flere anvendelsesmuligheder. Mest nærliggende er f. eks. gravkastning i frossen jord.

Man sætter mejselspaden på og mejsler gravens kanter ned gennem frostlaget, større frostflader brydes, med vinkeljernet mejsler man gravens hjørner ud.

Kyrgøgårdsforestandere *Hilding Claesson* i Lund angiver, at jord, som er frosset i 40 cm dybde, kan mejsles op på fem kvarter i en grav af normal størrelse, — og vel at mærke af een mand, så det er da en antagelig arbejdsbesparelse fra gængse metoder.

Tør, fast jord, som vi til overmål finder den på kirkegårde, løses året igennem med mejslen eller mejselspaden, ikke mindst om sommeren. Betonstøbte underlag under gravmæler, indhegninger eller indgangspartier må ofte brækkes op for at skaffe plads til gravkastning, og hertil er slaghammeren yderst værdifuld.

I Norge og Sverige vil dens anvendelse på stenet jord sikkert være endnu værdifuldere, — ligeså i klippegrunden på Bornholm; jvnf. VK. XVII fig. 204.

Man må forudse en fremtidig anvendelsesmulighed også til stampning af grave. Med et forlænget hammerlignende redskab må jorden kunne stemples effektivt mellem gravens og kistens sider. Det er som bekendt her, stampningen har sin svaghed, idet kistens sidefjælle ved en mindre omhyggelig stampning tvinges ud af trykket fra jorden over kisten.

Forventelig kan slaghammeren stampe jorden effektivt, når man har tilkastet 30 — 40 cm jord over kisten uden fare for beskadigelse ved for stærkt tryk på kiste-låget. Jvnf. fig. 47 pag. 35.